

**Ajuntament
de Barcelona**

Projecte de digitalització i d'accés en línia
Col·lecció filatèlica Ramon
Marull del Gabinet Postal

Mesura de Govern

B
BC
BN

Mesura de Govern

Comissió de Cultura, Coneixement, Creativitat i Innovació

Octubre 2012

Projecte de digitalització i d'accés en línia de la Col·lecció filatèlica Ramon Marull del Gabinet Postal

A través d'aquesta Mesura de Govern es presenta un projecte singular, que recull tant la innovació en la difusió del patrimoni cultural que promou l'Ajuntament de Barcelona, com l'objectiu d'estendre i posar a l'abast de tothom el coneixement i la creativitat que contenen les col·leccions del nostre patrimoni cultural.

Pel seu caràcter de col·lecció filatèlica universal i pràcticament completa, la Col·lecció Ramon Marull es valorada pels experts com una de les més prestigioses del nostre país, i sens dubte la part més significativa de l'antic Gabinet Postal. El **procés de registre, documentació, digitalització i la seva posada en línia permetrà donar a conèixer a un públic extens aquest conjunt patrimonial de gran interès.**

El Govern municipal es proposa desenvolupar el projecte de documentació, digitalització i d'accés en línia d'aquesta col·lecció per tal de **permetre i facilitar, d'una banda, la més gran divulgació i coneixement possible del patrimoni cultural de la ciutat**, un patrimoni que és propietat de tots, i de l'altra, de promoure la **digitalització i posada en línia del conjunt de col·leccions d'art de propietat municipal** que atresoren diversos museus de la ciutat.

A partir d'aquest mes d'octubre de 2012 i a través del lloc web www.bcn.cat/gabinetpostal es podrà ja consultar 24.330 de les **65.380 peces que conformen la col·lecció**, sent previst completar progressivament la digitalització de la col·lecció fins l'any 2016.

Més enllà de propi valor patrimonial de la col·lecció filatèlica, l'Ajuntament vol posar en valor amb aquest projecte la filatèlia, una de les més clàssiques branques del col·leccionisme, com **una valuosa eina pedagògica per fomentar l'interès ciutadà per a l'accés a nous coneixements.** Les noves tecnologies obren, en aquest sentit, una àmplia finestra d'oportunitats. Aquest projecte neix doncs amb la voluntat de fomentar, a partir de l'estudi i la divulgació d'aquest important col·lecció filatèlica, noves propostes per a estendre el coneixement a la ciutat.

Tal i com el mateix Ramon Marull va assenyalar per a subratllar la gran capacitat pedagògica de la col·lecció "[...] *nos da a conocer todos los países que existen y los que han desaparecido absorbidos o anexionados por otros Estados, transformados en Colonias, Protectorados o Provincias; formas de Gobierno o regímenes políticos; sistemas monetarios; personalidades del mundo; geografía, geología, historia política y social; flora y fauna; paisajes y monumentos y tipos de todos los países [...]*".

» 01. Una col·lecció històrica a l'abast de tots

Ramon Marull i Huguet (Barcelona, 3 de maig de 1877 – 9 de desembre de 1967), empresari industrial de la ciutat, va aconseguir reunir a partir de la seva afició al col·leccionisme filatèlic una col·lecció universal de segells del període 1840 -1940, pràcticament completa, amb un total de 65.380 exemplars. **El 10 de febrer de 1956, Ramon Marull va fer donació a perpetuïtat i desinteressadament a l'Ajuntament de Barcelona de la seva col·lecció**, rebutjant avantatjoses i temptadores ofertes de compra, per tal que la col·lecció romangués a la ciutat. El caràcter filantròpic de Ramon Marull, qui fou també un reconegut mecenes, permet avui comptar a Barcelona amb una de les més prestigioses col·leccions filatèliques que es coneixen. A l'alt valor patrimonial i històric de la col·lecció s'haurà de sumar el seu valor comercial a partir de la taxació que es formalitzarà un cop completada el registre de la col·lecció. Tanmateix, i segons la documentació que acompanyava la donació de l'any 1956, en aquells moments, segons la taxació encarregada per l'Ajuntament de Barcelona, la col·lecció tenia un valor de 35 milions de francs francesos de l'època.

La col·lecció de Ramon Marull fou, de fet, l'origen i inicià el **Museu Postal i Filatèlic de Barcelona**, inaugurat el 28 de setembre de 1959 i que ocupava tres sales del **Palau de la Virreina**. La col·lecció de segells es custodiava en un gran armari, seguint el model dels existents al museu de la Unió Postal Universal de Berna que era aleshores, el model a seguir en museografia filatèlica. El 1962, la voluntat de Ramon Marull envers la ciutat i el col·leccionisme de segells es va veure amplificada per l'anunci de la creació de la **Fundació Filatèlica Marull** que atorgaria anualment un premi destinat a recompensar econòmicament la persona que més es distingís per la seva labor a favor de la filatèlia.

*Exposició permanent al Palau de la Virreina, desembre de 1959
Font: col·lecció Ramon Marull, autor desconegut*

La designació del Palau de la Virreina, l'any 1984, com a seu de la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona va portar a reorganitzar els espais amb noves funcions no pròpiament museístiques i a situar el Gabinet Postal en un altre indret, destinació no assolida fins al 1990. Malgrat que estava previst que el Museu Gabinet Postal de Barcelona s'ubiqués al primer pis del **Palau de Pedralbes**, ocupant una extensió de poc més de 167 m², aquesta previsió no es va dur

a terme i el museu va romandre tancat i la seva col·lecció desada als magatzems del palau. **El tancament va significar la desaparició de l'escena pública del Museu Gabinet Postal de Barcelona des de l'any 1990, i amb ell el de la col·lecció Marull.** En conseqüència, també comportà l'aturada en l'increment de les col·leccions i en l'estudi especialitzat del seu contingut.

Exposició permanent al Palau de la Virreina, abril de 1987. Font: AFB

La singularitat de la Col·lecció Marull ve marcada, en primer lloc, per moltes de les seves significatives peces, com és **el primer segell adhesiu del món**, emès pel servei de correus del Regne Unit de la Gran Bretanya i d'Irlanda l'any 1840, conegut amb el nom de "**Penny Black**", com també les primeres emissions d'altres països inclosos el "6 cuartos" editat a Espanya el 1850.

Penny black

Exposició Universal 1888

Façana gòtica Ajuntament

En segon lloc, el caràcter expert i altament qualificat de Ramon Marull en la confecció de la seva col·lecció és determinant per a marcar el valor i la singularitat de la col·lecció. El "**Catálogo ilustrado: Museo Postal y Filatélico de Barcelona**" que ell mateix va produir i editar l'any 1962 recull la catalogació de la col·lecció sota un punt de vista filatèlic i d'expert. Aquest catàleg conté una quantificació i una descripció del fons col·leccionat, un índex de la seva procedència geogràfica, la cronologia i fotografies de bona part dels segells. **Aquest petit catàleg il·lustra clarament el caràcter de difusió especialitzada que Marull volia donar a la seva col·lecció, una col·lecció molt raonada i altament metòdica.** Crida l'atenció la seva especial cura en

explicar les condicions ambientals adequades per a la conservació dels segells, poc usual a l'època. Aquesta voluntat divulgativa va tenir continuïtat l'any 1965 en **“Apuntes Filatélicos – Postales”**, un conjunt de notes escrites pel mateix Marull amb la intenció d'ajudar els interessats en la filatèlia i contribuir a la difusió d'aquest coneixement. En elles parla de les col·leccions més valuoses, dels col·leccionistes, els comerciants, la marcofilia, la maximofilia, les postes, els congressos filatèlics i postals, etc.

» 02. Un pas endavant en el tractament, la conservació i l'estudi del patrimoni cultural de Barcelona

L'elecció l'any 2008 de Barcelona com a seu de la Secretaria General de la Unió pel Mediterrani, i la designació el 2009 del Palau de Pedralbes com l'edifici designat per albergar-ne el Secretariat, va ser el motiu pel qual el Gabinet filatèlic va haver de ser traslladat novament. El seu destí actual des de l'any 2008 són les reserves del **Centre de Conservació i Restauració que depenen de l'Institut de Cultura de Barcelona**. El trasllat es va realitzar seguint les normatives professionals i d'acord amb els criteris de conservació preventiva adequats per assegurar-ne la seva preservació.

Maquetem Col·lecció Marull. Centre de Restauració de Béns Mobles (ICUB).

D'aquesta manera, assegurada la conservació, s'inicia un **projecte de revisió de continguts de la col·lecció filatèlica amb l'objectiu principal de donar-la a conèixer en profunditat**. Es tracta de

realitzar l'inventari i la documentació dels 65.380 segells de la donació i fer accessible la col·lecció a través d'Internet. Una tasca de patrimonialització del fons de la col·lecció que restava pendent i que gràcies a la seva posada en línia permetrà donar a conèixer un tipus de feina que normalment roman a l'interior de la feina dels propis museus.

El projecte en curs preveu una durada total de cinc anys, del 2011 al 2016. L'accés en línia al contingut de la col·lecció permetrà conèixer el desenvolupament del projecte, i s'actualitzarà la informació mensualment. **El projecte representa una inversió de 75.000 euros anuals entre 2011 i 2016** que inclou el procés de trasllat de la col·lecció, conservació preventiva, registre, documentació i digitalització de la mateixa.

Les campanyes d'inventari i de documentació anuals tenen com a objectiu:

- Identificar cada segell amb un número d'inventari correlatiu seguint l'ordenació geogràfica de la col·lecció per continents (Europa, Àsia, Àfrica, Amèrica i Oceania) i, alfabèticament, per països, d'acord amb la classificació de Ramon Marull.
- Fotografiar cada segell i fer-ne el corresponent tractament digital.
- Documentar informàticament cada exemplar amb dades descriptives i històriques específiques. Entre aquestes destaca l'apartat destinat a les inscripcions que recull la llegenda principal del segell i, si s'escau, la sobrecàrrega, sobretaxa o el mata-segells, que en molts casos permeten una millor contextualització i coneixement de la història del segell.
- Publicació a Internet de la informació per fer-la accessible als lectors interessats.

Registre, digitalització i posada en línia de la Col·lecció Marull.

El projecte ofereix en definitiva la possibilitat de conèixer una col·lecció filatèlica d'abast universal, organitzada amb criteris documentals molt metòdics i contrastats bibliogràficament. Durant l'any 2013 es previst, a més a més, fer les traduccions a l'espanyol i l'anglès del conjunt dels continguts del lloc web per tal de promoure una més gran difusió i projecció de la col·lecció.

» 03. Innovació per a divulgar i donar a conèixer el nostre patrimoni

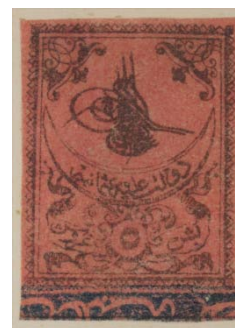
La posada en marxa del web un cop registrada i documentada una significativa part de la col·lecció, i a l'espera de la documentació i digitalització completa, representa el punt d'arrencada d'un nou projecte cultural altament singular per la ciutat. Un projecte amb un gran contingut innovador i que es formula com una eina per a difondre l'aprenentatge i la divulgació de coneixement. **El desenvolupament associat de recursos i eines a la digitalització de la Col·lecció Marull ha de permetre satisfer l'expectativa del públic expert i no-expert, generar interactivitat que permeti atraure a nous públics i constituir-se, en definitiva, com una font de coneixement i de consulta de la història.**

1 Litas. Avió estavellat. Al·legoria de la Morta. Lituània 1934.

1+15 Dinars Alexandre I de Iugoslàvia. Iugoslàvia 1926-1927

5 Piastras Thugra d'Abdülaziz I. Turquia 1863 - 1864.

El fet de no poder ser visitada físicament requereix ampliar el desenvolupament dels continguts, la difusió i la comunicació. Com a col·lecció virtual el projecte presenta, a més, unes novetats que permeten explorar noves possibilitats en la divulgació cultural:

- **Un valuós instrument pedagògic.** L'Institut de Cultura donarà a conèixer al conjunt de la comunitat educativa de la ciutat els recursos associats al web de la Col·lecció filatèlica del gabinet postal. La passió pel col·leccionisme, la possibilitat de generar cerques singularitzades, la interactivitat que permet i l'adaptació de mòduls pedagògics específics representen una oportunitat per a fomentar l'aprenentatge del medi social i del medi natural entre els infants i els joves. Per mitjà de la col·lecció filatèlica tenim la oportunitat de conèixer el món a través de moltes i diverses disciplines que trobem als segells (la història, l'art, el disseny, l'antropologia, la llengua, etc.)
- **Una eina per a la recerca acadèmica i científica.** La posada en línia de les 65.380 peces de la col·lecció és també una oportunitat per a historiadors, dissenyadors, professionals de la imatge i la comunicació, historiadors de l'art, etc. d'aprofundir en el coneixement històric del període 1840-1940 a partir de l'estudi de les peces de la col·lecció.

- **Aprofundiment en el coneixement expert dels fons de la col·lecció.** A partir del registre i documentació de la col·lecció, i en col·laboració amb les societats filatèliques locals i internacionals, així com el contacte amb experts filatèlics, és previsible ampliar molt significativament el coneixement patrimonial sobre la mateixa col·lecció.
- **Promoció de la cultura digital en la difusió del patrimoni.** A través de la singularitat del mateix projecte es reforça l'esforç impulsat per l'Ajuntament de Barcelona per a digitalitzar i posar en línia els fons de les pròpies col·leccions. La producció d'**exposicions virtuals**, la producció de **publicacions digitals**, la elaboració de **continguts audiovisuals** a partir dels fons de la **col·lecció** o la interacció a través de les **xarxes socials** són ja avui elements fonamentals de la difusió cultural. Aquest projecte ha de promoure'n la seva familiarització en els mecanismes tradicionals de divulgació del nostre patrimoni.
- **Promoció de la divulgació del patrimoni municipal en xarxa.** La disponibilitat dels fons patrimonials en xarxa representa una molt important evolució en l'ampliació de les possibilitats d'accés al patrimoni cultural. Una difusió que no tant sols afavoreix l'extensió del coneixement, sinó que permet també ampliar les possibilitats de recerca i estudi del mateix patrimoni al fer possible la seva connexió amb altres branques de coneixement especialitzat que d'altra manera no es vincularien a fons patrimonials diferents al de la seva branca d'especialització. En aquest sentit, s'està treballant per tal d'incloure les col·leccions municipals dins el projecte europea, projecte agregador dels recursos digitals culturals europeus, així com la cerca de nous formats que, com ara l'open data, obrin noves vies per a la explotació i consulta de les col·leccions.
- **Impuls al perfil internacional del patrimoni cultural de Barcelona.** Tant pel contingut dels propis fons de la col·lecció, que inclouen valuoses mostres filatèliques dels cinc continents, com pel fet d'esdevenir una referència entre les col·leccions filatèliques presents a la xarxa, aquest projecte ha de permetre promoure la projecció internacional del nostre patrimoni. De fet, en la mateixa configuració del projecte s'està treballant en aprofundir en la col·laboració amb el **Smithsonian National Postal Museum de Washington**, que conserva una col·lecció de 6 milions de segells, una part dels quals és accessible en línia a través del portal www.postalmuseum.si.edu. L'enllaç amb aquesta institució internacional de referència, així com d'altres (*British Postal Museum & Archives* de Londres, *Musée de la Poste* de París o el *Canadian Postal Museum* de Québec) ha de permetre una més gran integració del fons del nostre patrimoni cultural en les principals xarxes internacionals.